Orhan Veli • Oktay Rıfat • Melih Cevdet

BATIDAN ŞİİRLER

YEDİTEPE

BATIDAN ŞİİRLER

ORHAN VELİ
OKTAY RİFAT
MELİH CEVDET

BAT DAN ŞİİRLER

Resimler: Matisse ve Picasso

YEDİTEPE
YAYINLARI

YEDİTEPE YAYINLARI: 21

Ankara Caddesi No. 54 Kat II.

(Posta Kutusu 77, İstanbul)

Bu kitap 1953 yılı kasım ayında İstanbul'da
«İstanbul Matbaası» nda dizilmiş ve basılmıştır.

BİRKAÇ SÖZ

Bu kitap bir antoloji değildir. Onda ele aldığı konuyu bir bütün olarak vermek iddiası olmadığı gibi ilmî bir tasnif, kronolojik bir düzen de yoktur. Bu kitap, yeni Türk şiirinin önderlerinden üç şairimizin çeşitli zamanlarda yapmış oldukları tercümeleri bir araya getirmektedir ve biricik maksadı günden güne gelişen sanat dünyamıza, olsa olsa, Batı'ya doğru küçük bir pencere açmaktır.

★

Yeniliği kavramakta aciz gösterenlerin, köhne ve kötü gelenekleri yaşatmakta özel bir maksat güdenlerin ve onların zevklerine körü körüne boyun eğenlerin inkârlarına rağmen şiirimiz büyük bir ilerleme yolundadır. Son on, on beş yıl içinde Batı dünyasının elli yılda yürüdüğü yolu aşmış bulunuyoruz.

Birkaç yıl önce memleketimize gelip yeni Türk şiiriyle bir temas imkânı elde eden Fransız şairi Philippe Soupault şöyle demişti:

"Bütün dünyayı dolaştım. Hiçbir yerde gerçek şiiri bulamadım. Meksika'da bulur gibi olmuştum; Türkiye'de buldum. Şiiriniz, Fransa'da da, herhangi bir Avrupa memleketinde de birinci sınıf şiirdir. Bununla övünebilirsiniz. Üstelik bu şiirin bir özelliği var. O da, Avrupalı olduğu kadar yerli oluşu, millî oluşu; Avrupalı olduğu halde Avrupa şiirinin taklidi olmayışı."

★

Bu küçük kitabın bir faydası da, bilhassa yabancı dil bilmiyen okuyuculara, Batı dünyasının bâzı güzel örnekleriyle bugünkü Türk şiirini bir dereceye kadar, kıyaslamak imkânını vermesidir.

Hüsamettin BOZOK

Desen: Pablo Picasso

REN GECESİ

BARDAĞIMDA şarap, bir alev gibi titriyor.
Bakın kayıkçı, ağırdan bir şarkı tutturmuş.
Ayışığında yedi kız görmüş, öyle diyor;
Yeşil saçları tâ topuklarını bulurmuş.

Kalkın, türküler söyleyin, oynayın yan yana;
Kayıkçının şarkısını duymıyayım gayrı;
Bütün sarışın kızları getirin yanıma;
Saçları örülmüş durgun bakışlı kızları.

Ren sarhoştur, sularına asmalar vuran Ren;
Üzerinde gecelerin altın serili.
Yazı büyüliyen yeşil saçlı perilerden
Bahseder ölü bir ses, son nefesinde gibi.

Bir kahkaha gibi kırılır kadehim birden.

(Çevirenler: Orhan Veli Kanık - Sabahattin Eyüboğlu)

Louis Aragon

ELSA'NIN GÖZLERİ

ÖYLE derin ki gözlerin içmiye eğildim de
Bütün güneşleri pırıl pırıl orada gördüm
Orada bütün ümitsizleri bekliyen ölüm
Öyle derin ki her şeyi unuttum içlerinde

Uçsuz bir denizdir bulanır kuş gölgelerinde
Sonra birden güneş çıkar o bulanıklık geçer
Yaz meleklerin eteklerinde bulutlar biçer
Göklerin en mavisi buğdayların üzerinde

Karanlık bulutları boşuna dağıtır rüzgâr
Göklerden aydındır gözlerin bir yaş belirince
Camın kırılan yerindeki maviliğini de
Yağmur sonu semalarını da kıskandırırlar

. . . . . .

Ben bu radyumu bir pekbilent taşından çıkardım
Benim de yandı parmaklarım memnu ateşinde
Bulup yeniden kaybettiğim cennet ülke
Gözlerin Peru'mdur benim Golkond'um Hindistan'ım

Kâinat param parça oldu bir akşam üzeri
Her kurtulan ateş yaktı üstünde bir kayanın
Gördüm denizin üzerinde parlarken Elsa'nın
Gözleri Elsa'nın gözleri Elsa'nın gözleri.

(Çeviren: Orhan Veli Kanık)

Desen: Henri Matisse

BROCELİANDE'A YAKIN TAŞTAN BİR ŞEHRE YAĞAN YALANCI YAĞMUR ÜSTÜNE

İŞTE bulut diye bağırdı çocuk selüloit bir kuğu vardı göğsünün üstünde
İşte bulut diye bağırdı kadınlar çamaşır yıkadıkları derenin duru maviliğine
İşte bulut yoksullar evindeki rahibelerin beyaz takkeleri
Döndü göçmen kuşların ümidiyle ateş pencerelere
Adamlar çıktı küçük basık meyhanelerden
Güzel pabuçlar vardı ayaklarında çağımızda giymiye değmez kara kara nişanlar yakalarında
Ve sıska hayvanlarla oynayan çoluk çocuk leş gibi kokan sokaklarda
Baktılar önce bir şey görmeden damlara doğru bağırdılar sonra
İşte bulut

Uykusuz bir göz gibi yorgun ufuktan geliyordu bulut
Bir sinek kadar küçük
Bir damla mürekkep lekesinden farksız göz kapaklarda kalan hayal kadar silik
Geliyordu macera romanlarında cumartesi akşamları gelen
Yolcu uçakları eski kabartmalardaki resimler gibi üstümüze
Geliyordu bulut koca bir sinek gibi çelik gürültüsiyle
Geliyordu kulaklarımızı dolduran keskin makas sesiyle
Geliyordu çocukluk sabahlarındaki bileyiciler gibi bağırarak
Dişlerini gıcırdatıyordu baştan başa gök
Bu bulutun getirdiği ne biçim yağmur
Ne biçim şey bu bulutun yağmuru tedbirsizce çağrılan
Gizlendi yaz manzarası bakışlardaki acıdan
Çavdar rengi uçsuz bucaksız ülke kıstı kovalanan ışığını
Bu ne biçim yağmur ki cüzzamlılarm gelişini bildirir kaynana zırıltısiyle
Kuru ağaç titrer kara toprak yarılır
Dolu yağıyor dolu hay anasını
Elmaslar mızraklar lânetler yağıyor
Tohumlara, çiçeklere, ekine, camlara, perdelere, yolunu şaşırmış yolculara

Oynak kemikleri incecik sığırlar
Otlak arayan aç bir deri bir kemik ejderhalar
Canavarlar demirle insan kötülüğünün sırtına
binmiş
İstilâdan, gürültüden yuğrulmuş hayvanlar
Göğü aldatmak için yeşil kanatlara gömülü iri
mavi gözleriyle
İki hecelik adları gelmez şimdi öldürdükleri in-
sanların aklına
Çekirge derlerdi bunlara Mısır'da çekirge
Üstümüze üşüşen korkunç çekirgelerdir bunlar
Bir kanat hercümercinde yırtılır etimiz pare pare
Gök gürültüsü çatırdısı kemiklerin pencerelerde
Kafa tasları demirlerin potasında ezilen
Müjde
Kanat şarkısından belli sürü sürüdür gelen
Evet doludur bu ve dağdaki büyücüler
Dilediler bu belâyı geberecekler

İnsan oğlunu yuva kurduğu yerde iyi kötü yaşa-
dığı yerde
Günlerin güzel güzel geçtiği yerde çaydanlığın
bir şarkı tutturduğu yerde

Hülya saçtığı yerde duvardaki boyalı çiçeklerin
Çocuğun gelecekle hatırayla sallandığı yerde
Şimdi dolu yağmur yeşil rüzgârın iğrenç suratı
yol yol kazar pençe

Homurtusu duyulur cinayetin işkencenin acısı
çöker yüze
Dümeni param parçadır şehrin taş yalvarır
acı bize
Dolu acı bize
Dolu güler buzdan dişleriyle
Buzdan dişleriyle kapar saadeti
Kaldırır buzdan ağzım ümit param parça ağzında
Buzdan saçlarını sallar homurdanan yoksulun
döşeğinde

Buzdan elleriyle kazar toprağı ölüleri çıkarmak
için
Kuş tüyü bir yastığı diden kedi gibi
Tüy tüy atar insan oğlunu param parça kalbinin
üstünde

Kim sözünü etti şimdi dolunun
Böyle değildir dolu

Çekirge derler bunlara Mısır'da çekirge

(Çeviren: Oktay Rifat)

KANUN

KANUN nedir diye sorsan bahçevana
Güneştir der sana
Güneştir benim efendim
Oldum bittim.

Celâllenir yatalak dede,
Kanun eskilerin hikmetidir diye
Üste çıkar büyük oğlan ne demek
Kanun demek gençlik demek

Hocafendi alır önüne cahilleri
Kanun diye başlar vaaz
Kanun kitabın söylediği
Kanun namaz niyaz

Kanun der hâkim burnu havada
Açık açık teker teker konuşur
Kanun... hani anlatmıştım ya
Kanun... bilirsiniz a canım
Kanun... bakın anlatayım bir daha
Kanun kanundur.

Ötede kanun sayar bilgini dinlersin
Kanun ne yanlışmış ne doğruymuş dersin
Kanun şu yerde şu vakit cezalanan
Cinayetlermiş dersin
Kanun her yerde her an
Kanun sabah şerifler hayırlı olsun
Allah rahatlık versin.

Kimi der ki kanun alın yazısı
O bizim devletimizdir der bâzısı
Kimi şöyle der kimi böyle
Kanun nedir ki
Kanun... uçtu gitti.

(Çeviren: Melih Cevdet Anday)

ŞİİR

SENİ siyahlığın için seviyorum
Şu göğsünü saran karanlık için
Seni efkârlı sesin için seviyorum
Gölgeli gözlerin için.

Ah küçük esmerim, keder yoldaşı doğuştan
Takın nen varsa şöyle şahane
Unut köle olduğunu bir zaman
Bas kahkahayı kadere.

(Çeviren: Melih Cevdet Anday)

ÇİROZNAME

BEYAZ kocaman bir duvar - çıplak mı çıplak
Üzerinde bir merdiven - yüksek mi yüksek
Duvar dibinde bir çiroz - kuru mu kuru

Bir herif geldi elleri - kirli mi kirli
Tutmuş bir çekiç bir çivi - sivri mi sivri
Bir büyük yumak da sicim - zorlu mu zorlu

Çıktı merdivene derken - yüksek mi yüksek
Mıhladı sivri çiviyi - tak tak da tak tak
Duvarın tâ tepesine - çıplak mı çıplak

Attı çekici elinden - düş Allahım düş
Taktı çiviye sicimi - uzun mu uzun
Astı ucuna çirozu - kuru mu kuru

İndi merdivenden tekrar - tıkır da tıkır
Sırtında çekiç merdiven - ağır mı ağır
Çekti gitti başka yere - uzak mı uzak

O gün bugündür çirozcuk - kuru mu kuru
Mezkûr sicimin ucunda - uzun mu uzun
Nazikçe sallanır durur - durur mu durur

Ben bu hikâyeyi düzdüm - basit mi basit
Kudursun bâzı adamlar - ciddi mi ciddi
Ve gülsün diye çocuklar - küçük mü küçük.

(Çeviren: Orhan Veli Kanık)

Desen: Pablo Picasso

HÜRRİYET

OKUL defterime
Sırama ağaçlara
Kumlar karlar üstüne
Yazarım adını

Okunmuş yapraklara
Bembeyaz sayfalara
Taş kan kâğıt veya kül
Yazarım adını

Yaldızlı tasvirlere
Toplara tüfeklere
Kıralların tacına
Yazarım adını

En güzel gecelere
Günün ak ekmeğine
Nişanlı mevsimlere
Yazarım adını

Gök kırpıntılarıma
Güneş küfü havuza
Ay dirisi göllere
Yazarım adını

Tarlalara ve ufka
Kuşların kanadına
Gölge değirmenine
Yazarım adını

Fecrin her soluğuna
Denize vapurlara
Azgın dağın üstüne
Yazarım adını

Bulutun yosununa
Kasırganın terine
Tatsız kaba yağmura
Yazarım adım

Parlayan şekillere
Renklerin çanlarına
Fizik gerçek üstüne
Yazarım adını

Uyanmış patikaya
Serilip giden yola
Hınca hınç meydanlara
Yazarım adım

Yanan lâmba üstüne
Sönen lâmba üstüne
Birleşmiş evlerime
Yazarım adını

İki parça meyvaya
Odama ve aynaya
Boş kabuk yatağıma
Yazarını adını

Obur köpekciğime
Dimdik kulaklarına
Acemi pençesine
Yazarım adını

Kapımın eşiğine
Kabıma kacağıma
İçimdeki aleve
Yazarım adını

Camların oyununa
Uyanık dudaklara
Sükûtun ötesine
Yazarım adını

Yıkılmış evlerime
Sönmüş fenerlerime
Derdimin duvarına
Yazarım adını

Arzu duymaz yokluğa
Çırçıplak yalnızlığa
Ölüm basamağına
Yazarım adını

Geri gelen sağlığa
Kaybolan tehlikeye
Hâtırasız ümide
Yazarım adım

Bir tek sözün şevkiyle
Dönüyorum hayata
Senin için doğmuşum
Seni haykırmaya

Hürriyet

(Çevirenler: Melih Cevdet Anday - Orhan Veli Kanık)

VAKİT

İNSAN oldum taş oldum
İnsanda taş oldum taşta insan
Havada kuş oldum kuşta hava
Ayazda çiçek güneşte ırmak
Parıltı çiğ tanesinde

Kardeşçe yalnız kardeşçe hür

(Çeviren: Oktay Rifat)

DÜŞLERİNDE GÖRDÜKLERİ KADINA

(Bu şiir İkinci Dünya Savaşı esirleri için yazılmıştır)

BEŞ yüzü bini siyasi
Dokuz yüz bin esir
Bir milyon işçi

Uykuların Sultanı
İnsan gücü ver onlara
Yaşama sevinci ver
Dünyaları zifirî karanlık
Ver öpüşünü aşkın
Acılarına karşılık

Uykuların Sultam
Hemşire ana evlât
İri memeli avrat
Yurdumuzu ver onlara
Yaşamıya tutkun memleketi
Öyle sevdikleri gibi

Şarapları olsun altın rengi
Tarlada ekin bereketi
Çocuklar muzip yaramaz
Beyaz çiçekli yemiş ağaçları kadar
Uslu akıllı ihtiyarlar
Kadınları olsun kafa dengi

Beş yüz bini siyasi
Dokuz yüz bin esir
Bir milyon işçi

Uykuların Sultanı
Akçıl gecelerin siyah karı
Solgun bir kızıllık içinde
Ağarırken tanyeri
Yeni yolu göster onlara
Salaş hapishanelerde yatanlara

Gözleriyle gördüler felâketi
Cengi açlığı dehşeti
Gene de ayaktalar dimdik
Çünkü yaşamaları lâzım
Faziletle delik deşik
Kurşunlarla delik deşik

Huzurun Sultanı
Uyanışın Sultanı
Hürriyet ver onlara
Utançsa bize kalsın
Biz utancı yıkmak için
Utanca güvendik

(Çeviren: Oktay Rifat)

Desen: Pablo Picasso

KAMIŞ

ZENCİ
Kamış tarlasının içinde

Beyaz adam
Kamış tarlasının üstünde

Toprak
Kamış tarlasının altında

Kan
Kan bizden akıyor.

(Çeviren: Melih Cevdet Anday)

BİR ZENCİ KIZIN TÜRKÜSÜ

DİXİE'de, ta güneyde bir yol
(Kalbim yaralı, param parça)
Asmışlar kara biberimi
Dört yol ağzında bir ağaca.

Dixie'de, ta güneyde bir yol.
(Yaralı vücudu havada)
Soruyorum beyaz İsa'dan
Söyle ne fayda var duada?

Dixie'de, ta güneyde bir yol.
(Kalbim yaralı, param parça)
Sevda çırçıplak bir gölgedir
Budaklı, çıplak bir ağaçta.

(Çeviren: Melih Cevdet Anday)

BEN DE

BEN Amerika türküsünü söylüyorum.

Ben en esmer kardeşiniz.
Misafirler geldiği zaman
Mutfağa dehliyorlar yemekte beni.
Ama ben buna gülüyorum
Karnımı doyuruyorum güzelce
Büyüyüp kuvvetleniyorum.

Yarın
Masanın başına geçip oturacağım
Misafirler geldiği zaman
Kimse cesaret edip de
«Hadi sen mutfakta ye»
Diyemiyecek.

Güzel görecekler beni
Utanacaklar da...

Ben de Amerika'yım.

(Çeviren: Melih Cevdet Anday)

TOPRAK TÜRKÜSÜ

BİR toprak türküsüdür
Bunca beklediğim
Toprak türküsüdür
Bir bahar türküsüdür
Bunca beklediğim
Bahar türküsüdür

Patlamış koncalar gibi güçlü
Fışkırmış dallar gibi güçlü
Yeni doğmuş bebek gibi güçlü
Anasında

Bir toprak türküsü
Bir ten türküsü
Bir bahar türküsü
Bunca beklediğin
Toprak türküsü.

(Çeviren: Melih Cevdet Anday)

ATLININ TÜRKÜSÜ

Aman kır at canım kır at
Uçup çekilip gidelim
(Köroğlu)

KURTUBA
Uzakta tek başına

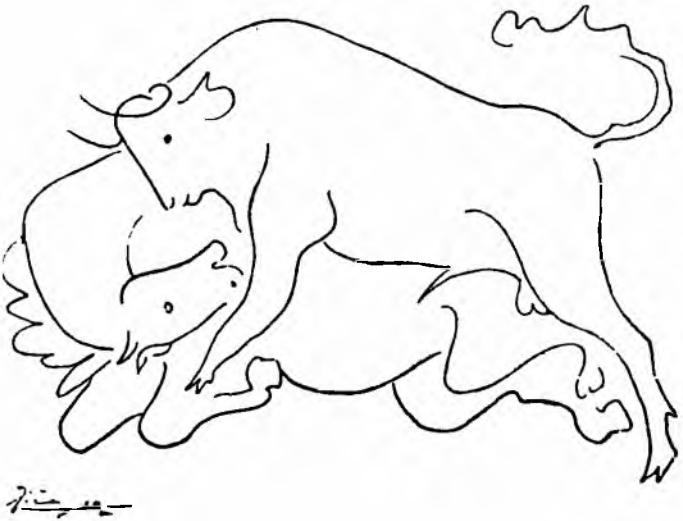
Ay kocaman at kara
Torbamda zeytin kara
Bilirim de yolları
Varamam Kurtuba'ya

Ovadan geçtim yel geçtim
Ay kırmızı at kara
Ölüm gözler yolumu
Kurtuba surlarında

Yola baktım ama yol uzun
Canım atım yaman atım
Etme eyleme ölüm,
Varmadan Kurtuba'ya

Kurtuba
Uzakta tek başına

(Çevirenler: Melih Cevdet Anday - Sabahattin Eyüboğlu)

Desen: Pablo Picasso

İSPANYOL ÖLÜSÜ

BUNUN hesabı sorulmadı
Göz yaşlarının hesabı sorulmadı ama sorulacak
Madrid'in, Barcelona'nın, Valencia'mn gözyaşları
Bu gözyaşlarının hesabı sorulmadı.
Almeria'nın, Badajoz'un, Guernica'nın döktüğü
kan

Bu kanın hesabı sorulmadı.
Gözyaşları yüzlerde kurumuş
Kum üstünde kurumuş kan.
Gözyaşlarının hesabı sorulmadı, kanın hesabı
sorulmadı
Sorulacak bunların hesabı.

Çünkü Guernica'nın adamları konuşmaz
Almeria'nın çocukları sessizdir
Badajoz'un kadınları dilsiz
Dilsizdir onlar, sesleri çıkmaz, sesleri çıkmaz
Boğazlarını tıkamıştır oranın kumu
Konuşmazlar, konuşmıyacaklar da ve çocuklar
Almeria'nın çocukları usludur
Kıpırdamazlar, kıpırdamıyacaklar da
Vücutları kırık, kemikleri kırık, ağızları
Çünkü ölüdür onlar, dilsizdir hepsi.

Yanılmayın
Hesap sorulmıyacak sanmayın.

Yanılmayın
Dökülen kanın hesabı sorulmamışsa
Yalanın hesabı sorulmıyacak sanmayın

Yanılmayın
Bunun hesabı sorulacak
Sorulacak ama
Vakit var

Vakit var daha.
Bu yerlerde ölülerin vakti boldur
Badajoz'da, Guernica'da, Almeria'da
Bekliyebilirler vakitleri var daha.

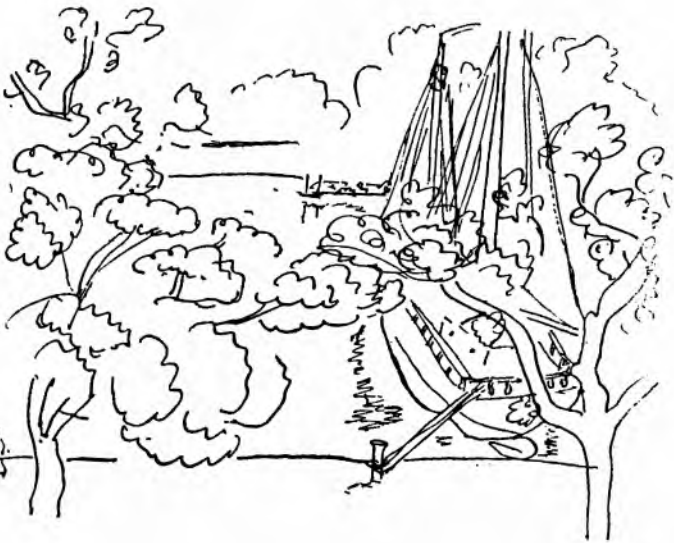
Vakit var
Bekliyebilirler daha.

(Çeviren: Melih Cevdet Anday)

DENİZ MELTEMİ

BÜTÜN hazları tattım, kitapları okudum,
Ah, kandırmadı; kaçmak, kurtulmak istiyorum.
Bir kaşka köpükle gök arasındaki kuşlar
Orada şimdi kimbilir ne kadar sarhoşlar!
Deniz çekiyor, deniz, kim tutabilir beni;
Gözlerde aksi yanan o eski bahçeler mi?
Geceler! mahzun ışığı mı yoksa lâmbanın,
Beyaz kâğıda vurur, korkar dokunamazsın;
Ne o; ne de çocuğuna meme veren taze;
Gideceğim, ey gemi, bilinmedik ellere.
Demir al sallıyarak direklerini. Sızlar
Yürek ümitle, ama sonra her şeyi anlar.
Belki de fırtınalar çağıran direkler,
Şu anda, rüzgârla gelecek ölümü bekler,
O zaman ne yelken, ne de ümit... ama sen yine
Kalbim, gemicilerin şarkılarını dinle.

(Çeviren: Orhan Veli Kanık)

Desen: Pablo Picasso

John Masefield

DENİZ HUMMASI

GENE denizlere dönmeliyim, ıssız denize, semaya
Bütün istediğim bir gemi ve yolunu gösteren yıldız
Çark vursun, rüzgâr söylesin, beyaz yelkenler
çarpsın havaya
Ve denizde sisli bir fecir, bir fecir istediğim yalnız.

Gene denizlere dönmeliyim, dalgaların çağırışına
Öyle hoyrat, öyle saf bir çağrış ki karşı durulmaz
buna
Bütün istediğim rüzgârlı bir gün, bulutların yarışı
Savrulan köpükler, serpintiler, martıların
haykırışı.

Gene denizlere dönmeliyim, serserilik hayatına
Martılarla, balinalarla o keskin rüzgârlı yollarda
Bütün istediğim yolculuğun sonunda bıkıncaya
dek
Uyumak, rüya görmek ve bir gemici masalı
dinlemek.

(Çeviren: Melih Cevdet Anday)

ANNABELL LEE

SENELERCE senelerce evveldi
Bir deniz ülkesinde
Yaşıyan bir kız vardı, bileceksiniz
İsmi Annabell Lee,
Hiçbir şey düşünmezdi sevilmekten
Sevmekten başka beni.

O çocuk ben çocuk, memleketimiz
O deniz ülkesiydi,
Sevdalı değil karasevdalıydık
Ben ve Annabell Lee,
Göklerde uçan melekler bile
Kıskanırlardı bizi.

Bir gün işte bu yüzden göze geldi
O deniz ülkesinde,
Üşüdü rüzgârından bir bulutun
Güzelim Annabell Lee,
Götürdüler el üstünde
Koyup gittiler beni,

Mezarı ordadır şimdi,
O deniz ülkesinde.

Biz daha bahtiyardık meleklerden
Onlar kıskandı bizi, —
Evet. — Bu yüzden (şahidimdir herkes
Ve o deniz ülkesi)
Bir gece bulutunun rüzgârından
Üşüdü gitti Annabell Lee.

Sevdadan yana, kim olursa olsun,
Yaşca başca üleri,
Geçemezdi ki bizi,
Ne yedi kat göklerdeki melekler
Ne deniz dibi cinleri
Hiçbiri ayıramaz beni senden
Güzelim Annabell Lee.

Ay gelip ışır, hayalin erişir
Güzelim Annabell Lee,
Bu yıldızlar gözlerin gibi parlar
Güzelim Annabell Lee,
Orda gecelerim, uzanır beklerim
Sevgilim, sevgilim, hayatım, gelinim
O azgın sahildeki
Yattığın yerde seni.

(Çeviren: Melih Cevdet Anday)

Desen: Henri Matisse

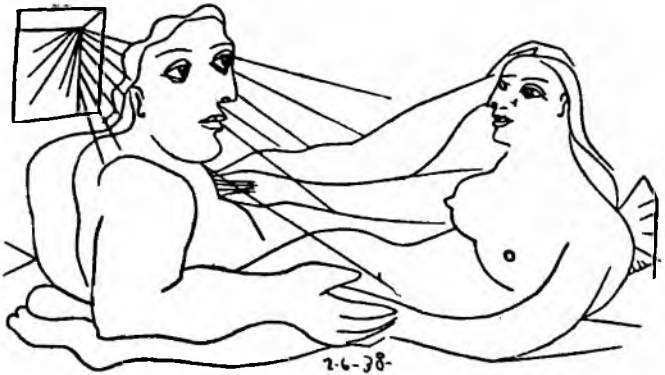
SABAH KEYFİ

MÜTHİŞTİR müthiş
Çinko tezgâhın üstünde kırılan
Katı yumurtanın çıtırdısı
Katı yumurtanın çıtırdısı
Müthiştir müthiş
Aç adamın kafasında çınladığı zaman
Aç adamın kafası müthiştir müthiş
Sabahın saat altısında
Bakkalın camında
Daldığı zaman kendi kendine
Toz rengi bir kafadır bu
Halbuki kafasından adama ne
Kafasına boş verir adam bakkalın vitrininde
Düşünmez bile

Düşündüğü başka bir kafa
Hayal ettiği bir başka kelledir
Meselâ meselâ aklına bir koyun kellesi gelir.
Şöyle nar gibi kızarmış
Yahut yenebilecek herhangi bir baş
Çenelerini oynatır adam usul usul
Usul usul dişlerini gıcırdatır
Çünkü âlem kendi havasındadır
Eldense bir şey gelmez el âleme karşı
Parmaklarını sayar adam bir iki üç
Bir iki üç
Tamam üç gün bugün kursağına lokma girmiyeli
Sökmez bu böyle diyip durmuştur
Ama buz gibi sökmüştür işte
Aç
Üç gün üç gece
Ve camların ardında
Ezmeler konserveler şişeler
Ölü balıklar kutular içinde
Kutular camlar içinde
Camlar polisler içinde
Açlar korku içinde
Amma da barikat üç beş balık için be...
Ötede kahve vardır
Kahvede ay çöreği sütlü kahve
Adam sallanır
Kafasında bir sürü kelime
Sardalya balığı
Katı yumurta sütlü kahve

Sütlü kahve
Sütlü kahve
Konyaklı kahve
Kanlı konyaklı kahve!..
Mahallede pek sayın bir bay
Güpegündüz boğulmuştur
Serseri katil bu pek sayın baydan
İki frank vurmuştur
Yani bir kahve parası
Yetmiş santim
Yani iki dilim yağlı ekmek parası
Yirmi beş santim
Yani garson parası
Müthiştir müthiş
Çinko tezgâhın üstünde kırılan
Katı yumurtanın çıtırdısı
Katı yumurtanın çıtırdısı
Müthiştir müthiş
Aç adamın kafasında çınladığı zaman.

(Çeviren: Oktay Rifat)

Desen: Henri Matisse

Jacques Prévert

SIKINTILI BAHİS

BLAİSE Pascal adında biri
Tatara titiri

(Çeviren: Oktay Rifat)

★

Jacques Prévert

CANIM YAZ AYLARI

ÂÇ bî-ilâç el ayak buz
Bir başına meteliksiz
Kımıldamadan duruyor
Concorde meydanında
On altısında bir kız
Öğle vakti on beş temmuz

(Çeviren: Oktay Rifat)

TÜRLÜSÜ

BİRİNİ gördüm birinin şapkasına oturmuş
Kızarıp bozarır
Habire titret
Bir şey bekler... bir şey bir şey
Bir şey bekler... bir şey bir şey
Taş gibi donmuş kalmış
Bıçaklar açmaz ağzını
Ya öteki
Hani şu şapkacığım arayan
O da kızarıp bozarır
Habire titrer
Şapkam der... ah şapkam
Ağlamaklı olur

Birim gördüm gazete üstüne gazete okur
Birini gördüm bayrağa selâm durur
Birini gördüm karalar giyinmiş
Saati var
Kösteği var
Bozuk para çantası
Madalyası
Kelebek gözlükleri var
Birini gördüm çocuğunu çeker elinden
Bangır bangır bağırır
Birini gördüm yanında köpeği
Birini gördüm elinde kılıçlı bastonu
Birini gördüm iki göz iki çeşme
Birini gördüm kiliseye girerken
Birini gördüm çıkarken...

(Çeviren: Oktay Rifat)

GEORGİA

GÖZÜME uyku girmiyor Georgia
Uykusuzum Georgia
Bekliyorum Georgia
Düşünüyorum Georgia
Ateş de kar gibi Georgia
Geceye komşuyum Georgia
Kulağım kirişte Georgia
Kaçıp giden dumanı görüyorum Georgia
Karanlıkta usul usul yürüyorum Georgia
Koşuyorum işte sokak mahalleler Georgia

İşte bir şehir ki hiç değişmemiş
Tanımadığım bir şehir Georgia
Acele etmeli rüzgâr çıktı Georgia
Soğuk sessizlik korku Georgia
Kaçıyorum Georgia
Koşuyorum Georgia
Bulutlar alçak düşecek Georgia
Kollarımı açıyorum Georgia
Gözlerimi kapayamıyorum Georgia
Bağırıyorum Georgia
Sesleniyorum Georgia
Seni çağırıyorum Georgia
Gelecek misin Georgia
Yakında Georgia
Georgia Georgia Georgia,
Georgia
Uyuyamıyorum Georgia
Seni bekliyorum Georgia
Georgia

(Çeviren: Oktay Rifat)

Philippe Soupault

ŞARKI

BİR tüfek aldım
Eyvah

Bakkalı vurdum
Vah vah

Tüfeğimi sattım
Maşallah

(Çeviren: Oktay Rifat)

★

Philippe Soupault

ŞARKI

ŞAKİR Efendi
Koltukçu
Öldü
Dün gece
Çerkeş'te
Öldü
Gitti
Çerkeş'te öldü gitti

(Çeviren: Orhan Veli Kanık)

KÜÇÜK KORU

FRANSA'nın küçük bir korusuydum,
Kızıl yaban gelinciklerim vardı;
Talihten yana hiç gülmedi yüzüm,
Ah, kader başıma ne dertler sardı!

Korkum şu ki artık bir hâtıradan,
Bir resimden başka bir şey değilim;
Yahut arta kalmış, bir maceradan;
Bir kokuyum belki, bilmem ki neyim?

Ben artık sadece birkaç çocuğun,
Birkaç deli kadının aklmdayım;
Onlar size daha iyi anlatır
Hikâyemi, ben nasıl anlatayım?

Ama nerdeler onlar yeryüzünde;
Gidip bulasımz da sorasınız,
Bilirler ki yalan yoktur sözümde;
Bilirler, değilim aslâ umutsuz.

Kılçük koruyken kayıp koru olmak!
Ah! ne kadar da güçmüş meğer, Tanrım:
Köklerim her yana salmış dal budak,
Nasıl, nasıl olur da yok olurum?

(Çeviren: Orhan Veli Kanık)

ÖTEKİ BEN

FARE kaçıyor fare
(Ne faresi be)
Kadın uyandı
(Nereden bildin)
Ya gıcırdayan kapı
(Daha yeni yağlandı)
Duvarın yanında
(Duvar muvar yok)
Ağız açmak nasip değil
(İyi ya susarsın)
Kımıldamak da yasak
(Yürüyorsun ya işte)
Yolumuz nereye böyle
(Bana sormalı asıl)
Bir başıma yer yüzünde
(Yanında ben varım ya)
Bir başıma hem de nasıl
(Senden de yalnızım ben)
Bak seni görüyorum
(Varmıymış beni gören)

(Çeviren: Oktay Rifat)

Desen: Henri Matisse

DOST ORMAN

TEMİZ şeyler düşündük, tertemiz;
Uzun yollar boyunca, beraber;
Eli elimde, yan yana, sessiz;
Çevremizde karanlık çiçekler.

•

Yapyalnız, kırda, yeşil gecede,
Yürüyorduk, nişanlılar gibi;
Gökte ay, masaldaki meyve,
Bölüştük o sihirli meyveyi.

Ve öldük yosunlar üzerinde,
Uzakta, yalnız, o mırıltı,
O dost ormanın gölgelerinde.

Sonra gökte, nurlarla sarılı,
Buldum seni, yaş dolu gözlerim,
Sevgili sükût yoldaşım benim.

(Çeviren: Orhan Veli Kanık)

André Verdet

YAŞAMA GÜCÜ ÖLMEZ

ARALANIYORSA kapınız
Kimi zaman kendiliğinden
Tepeden tırnağa yeşil
Ağacın ruhudur gelen

(Çeviren: Oktay Rifat)

Desen: Henri Matisse

ŞİİR SANATI

MUSİKİ, her şeyden önce musiki;
Onun için tekli mısradan şaşma.
Kıvrak olur, erir havada sanki;
Ağır aksak söyleyişe yanaşma.

Kelime seçerken de meydan senin;
Bile bile bir nebze aldanmalı.
Dumanlısı güzeldir türkülerin;
Öyle hem seçik olsun, hem kapalı.

Gülzel gözler tül ardında görünsün
Gün ışığı titremeli şiirinde
Ak yaldızlar maviliğe bürünsün
Ilgıt ılgıt sonbahar göklerinde.

Ararengin peşindeyiz çünkü biz;
Rengin değil, ararengin sadece.
Ancak öyle sarmaş dolaş ederiz.
Kavalı boruyla rüyayı düşle.

Nükte belâsından kurtulmıya bak;
Acı zekâ, sulu gülüş neyine?
İşe karıştı mı bu cins sarmısak
Maviliğin yaş dolar gözlerine.

Tut belâgati boğazından, sustur
El değmişken bir zahmete daha gir.
Kafiyenin ağzına da bir gem vur
Bırakırsan neler yapmaz kim bilir?

Nedir bu kafiyeden çektiğimiz!
Hangi sağır çocuk ya deli zenci
Sarmış başımıza bu meymenetsiz,
Bu kof sesler çıkaran kalp inciyi?

Hep musiki, biraz daha musiki;
Havalanan bir şey olmalı mısra
Deli bir gönülden kalkıp gitmeli
Başka göklere, başka sevdalara.

Dağılıp tuzu sabah rüzgârına
Mısraların alsın başını gitsin
Kekik, nane kokaraktan, dört yana...
Üst tarafı edebiyat bu işin.

(Çevirenler: Melih Cevdet Anday - Sabahattin Eyüboğlu.)

SENİN İÇİN EY DEMOKRASİ

GEL, kıtayı bölünmez bir bütün yapacağım.
Güneşin görüp göreceği en yaman insan soyunu yaratacağım
Bırakılmaz tanrısal ülkeler kuracağım,
Dostların aşkından
Dostların hayat boyu aşkından.

Bütün nehirleri, gölleri, kırları boyunca Amerikanın sık ağaçları gibi arkadaşlık edeceğim.
Sarmaş dolaş kentler kuracağım.
Dostların aşkından,
Dostların erkek aşkından.

Benden sana bunlar, ey Demokrasi, sana hizmet için kadınım
Senin için, senin için söylüyorum bu türküleri.

(Çeviren: Melih Cevdet Anday)

BİYOGRAFİLER

APOLLINAIRE, Guillaume (Wilhelm Kostrowitzky): 1880 de Roma'da doğmuş, 1918 de Paris'te ölmüş, aslen Polonyalı Fransız şairi. Fransa'da gelenekçi şiir anlayışına karşı açılan ilk isyan bayraklarından. Plâstik sanatlarda kübizm hareketi gelişirken ona paralel olarak şiir ve edebiyatta da yepyeni bir anlayışla bir sanat serpiliyordu. Bu cereyanın içinde Apollinaire öncülerden biridir. Başlıca eserleri: «**L'Enchanteur pourrisant** (1909), **L'Hérésiarque et Cie.** (1910), **Alcools** (1913), **Le Poète assassiné** (1916), **Calligrammes** (1918), **La Femme assise** (1920).

ARAGON, Louis: 1897 de Paris'te doğmuştur. Şiirleri, romanları ve edebiyat yazılariyle günümüz Fransasının en dikkati çeken simalarından biridir. Birinci Dünya Savaşından sonra yetişen genç nesil içinde, **Feu de Joie** (1920), **Anicet ou le Panorama** (1921), **Les Aventures de Télémaque** (1923) eserleriyle edebiyat dünyasına girmiştir. Bu tarihlerde Fransız sürrealist hareketine karışmış ve kısa bir zamanda bu cereyanın aslarından biri olmuştur. **Le Libertinage** (1924), **Un vague de rêves** (satışa çıkarılmamış bir kitap), **Le Mouvement perpétuel** (1925), **Le Paysan de Paris** (1926), **La Peinture au défi** (1926), **Traité du Style** (1928), **La Grande Gaîeté** (1929), **Persécuté persécuteur** (1930), onun sürrealist hareket içinde meydana getirdiği eserlerdir. Bundan sonra Aragon sürrealist hareketten ayrılmış, **Les Cloches de Bâle** (1934), **Les Beaux Quartiers** (1936), **Les Voyageurs de l'Impériale** (1941), **Aurélien** (1945), ilh.. romanlariyle ve **Le Crève-Coeur** (1940), **Les Yeux d'Elsa** (1942), **Brocéliande** (1943) gibi şiir kitaplariyle çağdaş Fransız yeni realizminin öncüleri arasında yer almıştır. İkinci Dünya Savaşı sırasında düşman istilâsına karşı Fransız milletinin mânevi gücünü kuvvetlendiren şairlerin en ileri gelenlerinden biri olmuştur.

AUDEN, Wystan Hugh: 1907 de İskoçya'nın York şehrinde doğmuştur. Çağdaş İngiliz şiirinin en önde gelenlerindendir. Oxford'da okumuş, uzun müddet New York'ta yaşamıştır. Genç nesil edebiyatçılarının bir araya gelerek bir grup meydana getirmesine bir vesile olmuştur. Bunlardan Stephen Spender, Louis Mac Neice, Cecil Day Lewis ve Christopher Isherwood zamanla şahsi üslûplarını ve atmosferlerini yaratarak gruptan ayrılmışlardır. Auden, tek başına bu edebiyat okulunun yürütücüsü olarak kalmıştır. Sanat anlayışının kökü bir toplum kaygısına dayanır. Toplum içindeki kaba ve çirkin gördüğü şeylerin hepsini inkâr yoliyle bir savaşa girmiş gibidir. Kullandığı halk dili, zekâsının inceliği ve duygularının arıklığı ile öteki İngiliz şairlerinden kolayca ayrılır. **The Ascent of F. 6.** ve **The Dog Beneath the Skin** adlı piyesleri Londra'da büyük başarı kazanmıştır: Şiir kitapları: **Look Stranger** (1936), **The Orators. The Dance of Death. Spain. Selected Poems. Another Time** (1940). **New Year Letter** (1941) ilh.. dır.

BENNETT, Gwendolyn: Amerikalı zenci bir şairdir. Bugün hayatta olmasından başka bir bilgimiz ne yazık ki yok.

CROS, Charles: Ondokuzuncu Yüzyılın ikinci yarısında yaşamış bir Fransız şairi. Adı, Orhan Veli Kanık'ın başarıyla çevirdiği **"Çiroz**name" adlı şiiriyle bizde de duyulmuştur. Gerçekten büyük bir şair olan ve Verlaine'e, ona çok şey borçluyum dedirten Charles Cros, devrinde de pek meşhurdu, fakat bir şair olarak değil. Montmartre'daki kabarelerde, zarif, nükteli hikâyeler anlatarak hayatını kazanıyor ve herkesi gülmekten katıltıyordu. Meşhur Fransız aktörü Coquelin Cadet, onun esprilerini kibar salonlarda tekrarlamaktan bir zevk duyuyordu. Cros'nun hayatında ikinci ilgi çekici bir hikâye de, Amerikalı fizikçi Edison'dan daha önce gramofona benzer bir âlet icadetmesidir. Bugün kimse, hayatını Chat Noir gibi Paris kabarelerinde monologlar söylemekle kaza-

nan bir şairin icadettiğini bilmez. Onun şairliği de ancak pek yakın dostları tarafından biliniyordu. Yirminci Yüzyılın ilk yarısında Fransadaki çağdaş şiir devrimleri olduktan sonra Cros'nun yapmak istedikleri ve eseri lâyikiyle anlaşılmış, onun alaycı zekâsı birinci plâna çıkmıştır. Ne yazık ki o da birçok gerçek dehâlar gibi büyük bir sefalet içinde yaşamış ve gene öyle ölmüştür.

Eserleri: **Le Goffret de Santal** (1873), **Le Fleuve** (1875), **La Vision du grand canal royal des Deux Mers** (1888), **Le Collier de Griffes, Derniers vers inédits** (1908) dir.

ELUARD, Paul: 1895 te Paris yakınlarında Saint-Denis kasabasında doğmuş ve 1952 yılında gene Paris'te ölmüştür. Birçoklarına göre, günümüz Fransız şiirinin en yüksek zirvelerinden biridir. Edebiyat hayatına, Birinci Dünya Savaşı içinde doğan Dada hareketiyle katılmış ve daha sonra sürrealist cereyana geçerek bu hareketin en ileri gelenlerinden biri olmuştur. Onun sürrealist devresi **Mourir de ne pas mourir** (1924) ile başlamış ve **Cours naturel** (1938) ile sona ermiştir. O da dostu ve arkadaşı Aragon gibi yeni realist cereyanın içinde dikkati çeken eserler vermiştir: **Donner à voir** (1939), **Le Livre ouvert** (1940), **Poésie involontaire et poésie intentionnelle** (1942), **Poésie et vérité 1942** (1942), **Médieuses** (1944), **Dignes de vivre** (1944), **Au rendez-vous allemand** (1945), **A Pablo Picasso** (1945), **Doubles d'ombre** (1945), **Voir** (1948), **Poèmes politiques** (1948) ilh.. Eluard, dostu da düşmanı da teslim etmek zorunda kalır ki, ince, derin bir şairdir. İkinci Dünya Savaşı sırasında Fransız direnme hareketinin belli başlı simalarından biri olmuştur. Aşk ve hürriyet şairi Eluard, memleketimizde de çok sevilmektedir.

GUILLEN, Mac: Cuba'lı zenci şair. Ne yazık ki onun hakkında da, tıpkı Gwendolyn Bennett gibi fazla bir bilgimiz yok.

HUGHES, Langston: Başka memleketlerde olduğu kadar memleketimizde de çok sevilmiş Amerikalı zenci şair. 1902 de Missouri eyaletinin Joplin kasabasında doğmuştur. Çocukluğu ve gençliği, daha sonra **"Not Without Laughter"** adlı romanında anlatmış olduğu Kansas kasabasında geçmiştir. On dört yaşında Cleveland'a giderek Central High School'u bitirmiştir ve sonra babasiyle Meksika'ya geçip orada bir buçuk yıl kadar ingilizce öğretmenliği yapmıştır. İlk şiiri **"The Negro speaks of Rivers"** i bu sırada yayımlamıştır. 1921 de Columbia üniversitesine girmişse de babasiyle anlaşamadığından ayrılmış ve bir ticaret gemisinin güvertesinde vinç makinisti olarak Afrika'ya ve Avrupa'ya gelmiştir. 1924 kışında Paris'e geldiği zaman cebinde yalnız yedi dolârı vardı. Orada lokantalarda çalışarak yaşamış, İtalya'yı ve İspanya'yı dolaştıktan sonra memleketine dönmüştür. Wardman Park Otel'de çalışırken Whitman'cı okula mensup Vachel Lindsay tarafından keşfedilmiştir. Lindsay, Hughes'un garsonluk ettiği otelin salonunda, kibar bir dinleyici kitlesi önünde onun şiirlerini okumuştur. 1925 te, zencilerin eserlerini himaye eden **"Opportunity"** dergisinin şiir mükâfatını kazanmış, bundan sonra şöhretin basamaklarına erişmiştir.

Eserleri: **The veary Blues** (1926), **Fine Clothes to the Jew** (1927), **Dear Lovely Death** (1931), **The Dream Keeper** (1932), **A New Song** (1938), **Shakespeare in Harlem** (1942), **Fields of Wonder** (1947) adlı şiir kitaplarından başka **Mulatto** (1936) adlı bir piyesi, **The Ways of white Folks** (1934) adlı bir hikâyeler kitabı vardır. Hâtıralarını **The Big sea** (1940) adlı kitapta yayımlamıştır.

LORCA, Federico Garcia: 1899 da İspanya'da Gıranata civarında Fuentevaqueros kasabasında doğmuştur. Liseyi Gıranata'da bitirmiş, hukuk ve edebiyat tahsil etmiştir. Madrid onun gençliğinde, edebiyata merak saran bütün taşralı gençlerin rüyalarında gördükleri bir hayal şehir idi. Lorca da genç yaşta oranın yolunu tuttu. Gençliği, tatil aylarında

Gıranata, kış aylarında Madrid olmak üzere bu iki büyük şehir arasında gidip gelmekle geçti. Madrid o zamanlar yüksek bir kültür merkezi, İspanya'nın mânevi zenginliğini ortaya çıkarmak için hararetle çalışan bir lâboratuvar gibiydi. Lorca, burada genç şairlerle, ressamlarla, müzikçilerle tanıştı. Ressam Salvador Dali, sinemacı Bunuel, şair José Bergamin ile arkadaş oldu. İspanyol güneşinin yakıcı sıcaklığını şiirlerine taşıyan Lorca, bir yandan da müziğe merak sardı. İspanyol folklorunu inceledi. Halk ruhunun derinliklerine indi, onların dilindeki zenginliği şiire ve edebiyata getirmiye çalıştı. Bu arada bir desen sergisi açtı. Bir üniversite tiyatrosu kurarak Lope de Vega'yı ve Cervantès'i taşra halkının ayağına götürdü. Birleşik Amerika'ya, Cuba'ya, Arjantin'e, Brezilya'ya ve Uruguay'a geçerek oralarda konferanslar verdi. **La Casa de Bernarda Alba (Bernarda Alba'nın Evi)**, **Yerma**, ve memleketimizde de temsil edilen **Bodas de Sangre (Kanlı Düğün)** gibi güzel piyesler yazmış olan Lorca, aktif bir siyasi hayat sürmüş değildir. Buna rağmen 1936 yılında, İspanya iç harbi sırasında Franco'cular tarafından kurşunlanarak öldürülmüştür.

MAC LEISH, Archibald: Çağdaş Amerikan şairlerinin en ilgi çekicilerinden biridir. 1892 de Illinois eyaletinin Glencoe şehrinde doğmuştur. Yale ve Harvard üniversitelerinde okumuştur. Henüz bir üniversite talebesi iken Ada Hitchcook adlı bir şarkıciyle evlenmiştir. Birinci Dünya Savaşına bir sıhhiyeci olarak katılmış, iki yıl sonra terhis olmuş ve avukatlığa başlamıştır. Uzun müddet Fransa'da yaşamıştır. İlk şiir kitabını **Tower of Ivory**'yi orada 1917 yılında yayımlamıştır. 1920 den 1923 e kadar Boston'da hukuk dersi vermiş, sonra işi yalnız şiire dökmüştür. Mac Leish 1928 e kadar Fransa'da yaşadı. Bu arada beş ay kadar İran'da kaldı. 1932 de Meksika'ya yaptığı bir geziden sonra yazdığı **Conquistador** adlı eseri Pulitzer şiiri mükâfatını kazanmıştır. Adı, yeni şiiri halka ulaştıran. S. Eliot, E. E. Cummings, Marian Moore

gibi şairlerin yanı sıra anılır. Mac Leish, yalnız şiirle uğraşmamış, manzum ve radyofonik piyesler de yazmıştır. 1937 de yazdığı **The Fall of the City** adlı radyo piyesi bütün Amerika'da büyük heyecan uyandırmıştır. Orson Welles'in spikerliğini yaptığı bu piyes Merih'lilerin Amerika'yı istilâ ettiklerinden bahsediyordu. Binlerce kişi bunu hakikat sanmıştı. Eserleri arasında **The Pot of Earth** (1925), **Streets in the Moon** (1926), **Land of Free** (1938), **Air Raild** (1939), **America was Promises** (1940), **A Time of Speech** (1941), dikkati en çekici olanlardır. 1925 de yayımladığı **Selected Poems** ile ikinci defa Pulitzer mükâfatını kazanmıştır.

MALLARME, Stéphane: Fransız sembolizminin üstatlarından. 1842 de Paris'te doğmuş, 1898 de ölmüştür. Liseyi bitirdikten sonra İngiltere'ye geçerek orada ingilizceyi öğrenmiş ve bu dili muhtelif liselerde 1862 den 1892 ye kadar okutmuştur. İmzası edebiyat dergilerinde 1874 yılından itibaren görünmiye başladı. Fakat adı asıl 1884 ten sonra tanınmıştır. Bu tarih yakın arkadaşı Paul Verlaine'in **"Les Poètes maudits"** adlı kitabını yayımladığı yıldır. Edebiyat tarihinde, Verlaine'in Quartier-Latin kabarelerindeki canlılığı ne kadar meşhursa, Mallarmé'nin salı toplantıları da o kadar meşhurdur. Her ikisi de Parnasse okulu şiir anlayışına karşı didinip durmuşlardır. Edmond de Goncourt hâtıralarında onun şiiri için "bir sır, okuyucunun, anahtarını arayıp bulması gereken bir sır" demiştir. Mallarmé'nin tesiri Fransız edebiyatında pek derin ve devamlı olmuştur. Eserleri: **L'Après-midi d'une faune** (1876), **Poésies complètes** (1887 ve 1899), **Vers et prose** (1893), **Vers de circonstance** (1920).

Mallarmé, İngiliz şairi Poe'nun şiirlerini de nesir olarak Fransız diline çevirmiştir.

MASEFIELD, John: 1878 de doğmuştur. Bilhassa deniz konusu üzerinde çok durmuş bir İngiliz şairidir. Yine bu konu üzerinde duran romanları ve piyesleri vardır. King's Scholl'da birkaç yıl okuduktan sonra Conway öğrenci gemi-

sine girmiş. Böylelikle daha on beş yaşında iken Güney Amerika'ya kadar gitti. Hastalığı yüzünden denizciliğe veda zorunda kaldı. New York'ta tıp tahsil etmek istediyse de başaramadı, çeşitli işlerde kendini denedikten sonra edebiyatta karar kıldı. İçinde meşhur **Sea Fever** (Deniz, Humması) şiiri de bulunan ilk kitabı **Salt - Water Ballads** 1902 de yayımlandı. Bundan sonra iki kitabı daha çıktı. 1911 de **English Review** dergisinde **The Everlasting Mercy** adlı uzun şiiri yayımlanınca şöhreti iyice arttı. Arkasından iki şiir kitabı daha bastırdı. 1909 da yazdığı **The Tragedy of Man** ve 1910 da yazdığı **The Tragedy of Pompey the Great** ile becerikli bir piyes yazarı olduğunu ispat etti. Birinci Dünya Savaşında Kızıl Haç hizmetinde ilk önce Fransa'ya, sonra Gelibolu'ya geldi. Burada gördüğü feci savaş sahnelerini 1916 da **"Gallipoli"** adlı eserinde anlatmıştır. Daha sonraki yıllarını pek sakin geçiren **Masefield**, Oxford üniversitesi fahrî doktoru unvanını ve 1930 da da Poet-Laureat pâyesini almıştır.

POE, Edgar Allan: 1809 da Boston'da doğmuş, 1849 da Baltimore'da ölmüştür. Amerikan şiirinde Ondokuzuncu Yüzyılın ilk yarısı denince akla daima onun adı geliyor. Poe, yalnız şiirleriyle değil, hikâyeleriyle ve tenkit yazılariyle de devrine damgasını vurmuş sanatçılardan biri. Şair olarak romantik anlayışa bağlı olan Poe, hikâyeleriyle, okuyucularını, çok defa dehşete düşürerek, gerçek dışı, fantastik bir âlemin karanlıkları içine sürüklüyor. Zekânın ve hayal kuvvetinin elele verdiği bu yazıları Baudelaire, harikulâde bir ustalıkla fransızcaya çevirmiş ve böylelikle Eski Dünya'ya tanıtmıştı. Tenkit yazılarından da Poe'nun, sanat anlayışına nüfuz edebiliyoruz. Meselâ **"The Poetic Principale"** adlı yazısında şiir anlayışının âdeta teorisini kurmıya çalıştığı görülüyor. Burada, belki de Fransa'dakinden daha önce, "sanat için sanat" anlayışının öncüsü olarak karşımıza çıkıyor.

Poe'nun kısa süren ömrü alkol ve kumarın yarattığı fırtınalarla pek hareketli geçmiştir. Sinirli, ihtiraslı, kararsız mizacı, müthiş zekâsiyle daima yanyana yürümüştür.

PREVERT, Jacques: 1900 yılında Neuilly'de doğmuştur. Sürrealist cereyan içinde şöhret kazanmış, ilk şiirleri edebiyat dergilerinde çıkar çıkmaz dikkati üzerine çekmiştir. Fakat şöhretini Fransa sınırları dışına çıkaran, 1945 de yayımladığı **"Paroles"** adlı kitabıdır. **"Spectacles"** (1951) kitabı ise onun bu yaygın şöhretini bir kat daha arttırmıştır. Prévert'in sanatında kendine has bir lezzet bulunduğu daha ilk mısralarda kendini duyurur. Mübalâğa sayılmazsa denebilir ki, onu hiçbir şairle mukayeseye imkân yoktur. Okuyucu kitlesini içten içe fethetmesini bilmiş olan Prévert'in, dikkati ilk çeken özelliği, yepyeni bir dil, yapmacıksız, sade, herkesin yadırgamadığı bir dil kullanmış olmasıdır. Bu bakımdan onun kadar halka inmiş şair azdır. Söylemek istediklerini kelimelerin örtüsü altında saklamayı hiç düşünmemiştir. Bir şair olarak da bulutlarda gezmeyi hiç sevmez, daima sokaklarda, sokağın tozlu, veya çamurlu, güneşli veya ıslak havası içindedir. "Kin" kelimesini şiirime sokmadım diyen Prévert'in sosyal birer hiciv havası veren şiirlerini Daumier'nin desenleriyle yanyana getirmek bâzı tenkitçilerin pek hoşuna gitmektedir.

Prévert film senaryoları ve diyalogları yazmakla geçinmektedir.

SOUPAULT. Philippe: 1897 de Fransa'nın Chaville kasabasında doğmuştur. Edebiyat dünyasına 1921 de André Breton'la birlikte yazdığı **Les Champs Magnétiques** adlı kitabiyle girmiştir. Sürrealist cereyanın içinde eserler meydana getiren Soupault, bu sanat anlayışının ilkelerine sonunu kadar sadık kalmamıştır. Hayata daima bağlı oluşu onu öteki sürrealistlerden ayırır. Bir seyyah olarak çok yer dolaşmış, bir gazeteci olarak da çok şey görmüştür. Daima kendini arı-

yan ve bulmıya çalışan bir yazıcı olarak tazeliğini muhafaza etmiştir. 1938 de yayımladığı **Poèsies Complètes**'i aradan geçen yirmi beş yıla rağmen, bugün de sıcaklığını duyurmaktadır.

Soupault 1949 yılında memleketimize gelmiş ve bu kitapta tercümelerini okuduğunuz şairlerle de tanışmıştı. Onun bu tanışma sırasındaki şu sözleri sanat anlayışını açıkça belirtiyor: «Şiir gerçi bir söz sanatıdır. Ama bir muhteva sanatıdır da. Bu bakımdan tercüme edilebilmelidir. Ben şiirin tercüme edilebileceğine inanıyorum. Hattâ daha fazlasına, şiir dilinin, musiki gibi, milletlerarası bir dil olduğuna inanıyorum. Dünya milletleri biribirlerini, belki her şeyden çok, şiirle anlayacaklar.»

SUPERVIELLE, Jules: 1884 de Uruguay'da Montevideo'da doğmuştur. Bugünkü Fransız şiirinin en önemli simalarından biridir. Çok küçük yaşta annesini ve babasını kaybederek öksüz kalmış, Fransa'ya göç ederek Paris'te tahsilini bitirmiştir. Doğumu bakımından Güney Amerika'lı oluşu, onu ihtiyar ve genç iki Lâtin dünyası arasında bir köprü yapmıştır. Memleketleri ve kıtaları aşan şiiri kâinat çerçevesinde bir konu zenginliğine ulaşır. **Dèbarcadères** (1922), **Gravitations** (1925), **Le Forçat innocent** (1930), **Les Amis inconnus** (1934), **La Fable du Monde** (1938) gibi kitapları, kâinatlar içinde dolaşmakla kalmayıp, teferruatın en ince noktaları üzerinde de titizlikle durduğuna, birer şahittir. Kelimelerini dikkatle seçer, dil mükemmelliğine çok düşkündür. Sürrealistler gibi geleneklere âsi bir tarafı yoktur, fakat her yaniyle eskiden ayrıdır, yenidir. Kendine has bir lirizmi, bir dünyası, bir üslûbu vardır. İkinci Dünya Savaşı içinde düşman çizmesi altındaki Fransa'nın ıstırabını kuvvetle tasvir eden şairlerden biri de odur. 1939-1945 yılları arasında yazdığı şiirleri bir araya getiren **Poèmes** ve bir opera olarak bestelenip sahneye konulan **Bolivar** adlı eserleri son yılların en sevilen kitaplarıdır. Supervielle pek beğenilen sahne eserleri de yazmıştır.

VALERY, Paul: 1871 de Fransa'nın Akdeniz kıyısındaki şehirlerinden birinde, Sète'te doğdu. 1945 de Paris'te öldü. Şiiri bir duygu işinden ziyade bir zekâ işi telâkki etmesi ilk göze çarpan tarafıdır. Matematik tahsil etmiş, mimarlık ve rakıs sanatlarının esaslı meseleleri üzerine çok durmuş, kafa yormuştur. Sanat hayatına, sembolistlerin arasına katışarak girmiş, fakat uzun müddet şiiri bırakarak fikir ve estetik meseleleri üzerinde çalışmıştır. **Introduction à la Méthode de Léonard de Vinci** (1895), **La Soirée avec Monsieur Teste** (1896), ilh.. eserleri bu yılların mahsulüdür. Valéry, 1917 de **La Jeune Parque** adlı kitabiyle tekrar şiire dönmüş ve 1922 de yayımladığı **Charmes** adlı kitabiyle de Fransız Akademisine üye kabul edilmiştir. Valéry'nin şiirleri bir araya getirilince küçük bir cilt tutar. Buna karşılık beş ciltlik **Variété** (1924 - 1944), **L'Âme et la Danse** (1923), **Regards sur le Monde actuel** (1931) ve son eseri olan **Mon Faust** (1946) gibi kitapları onun bir düşünücü olarak kültür tarihinde yer almasına yaramıştır. Valéry bu yazılarında estetik ve felsefeden politikaya kadar çeşitli konulara dokunmuş ve insan zekâsının duygudan çok akla dayanan örneklerini vermiştir. Şiirine gelince, Orhan Veli'nin dediği gibi, onun yazdıklarında ne hisse raslanır, ne heyecana; onlar da, Mallarmée'ninkiler gibi, soğuk şiirlerdir. Şairin zihninin hendesesi içinde, donmuş bir kâinatın aksi vardır. Bu akis çok defa, tabiat mimarisinin biribirine geçmiş çizgileriyle, bir rüya taslağından başka bir şey değildir.

VERDET, André: 4 ağustos 1915 de Nice'de doğmuş genç bir Fransız şairidir. **Sillons** adlı bir şiir kitabiyle edebiyat hayatına girmiştir. Asıl şöhretini, Jacques Prevert'le birlikte yayımladığı **Histoires** adlı kitapla bulmuştur. Büyük dostunun edasını ve havasını taşıyan bu şiirler hemen takdir görmüş ve sevilmiştir. Şiirlerinde Prevert'in tesirleri görülmekle beraber Lorca'yı andıran bir lezzeti de vardır. Güneşi, denizi, insanları ve günlük hayatı kendine has bir lirizm içinde dile getirir. Öteki eserleri: **Les Jours, les nuits et puis l'aurore; Sang et Guitare; Poèmes de l'inquiet souvenir.**

VERLAINE, Paul: 1844 de Metz'de doğdu, 1896 da Paris'te öldü. Ondokuzuncu Yüzyıl Fransız şiirinin en dikkate değer simalarından biridir. Sembolistlerin başında gelen Verlaine, şiire, o güne kadar raslanmıyan bir musiki getirmiştir.

Yirmi yaşına kadar, bir subay olan babasının disiplinli hayat anlayışı içinde yaşadı, liseyi bitirdikten sonra belediyeye memur oldu. Çok çirkin bir insan olmasına rağmen sevdi, sevildi ve evlendi. Fakat evlilik Verlaine'e saadet getirmedi. Esasında avare ve hür bir mizaca sahipti, başıboş yaşamaktan hoşlanıyordu. İçkiye bir iptilâ derecesinde düşkündü. 1871 de Rimbaud ile karşılaştı. Bu karşılaşma, Verlaine'in hayatının istikametini değiştirecek sonuçlar doğurdu. İstikbalin en parlak şairlerinden biri olacak olan Rimbaud o sırada on yedi yaşında idi. İkisi arasında dostluk kısa bir zamanda mahrem bir arkadaşlık halini aldı. Verlaine karısını ve işini terk etti, genç dostu ile İngiltere'ye gitti. Birkaç ay kaldıktan sonra içindeki ihtiras fırtınalarına dayanamadı. Ayrıldılar. Bu sefer tek başına Belçika'ya geçti. Fakat arkasından, Rimbaud'yu oraya çağırmaktan kendini alıkoyamadı. Geçimsizlik ve ihtiras Verlaine'i çılgına döndürüyordu. Nihayet bir gün sokak ortasında genç dostunun üzerine tabancasını boşalttı. İki yıl hapse mahkûm oldu. Bu, çılgın maceraları üzerine bir soğuk duş tesiri yaptı. Hapisten çıktıktan sonra bir müddet Fransa'da ve İngiltere'de öğretmenlik etti, sonra annesinden kalan para ile bir çiftlik satın aldı. Fakat düzenli hayatta bir türlü tutunamadı. Kendini tekrar Paris sokaklarında, meyhanelerde buldu... Hayatının son on yılını, hayranlarının alkışları arasında fakat büyük bir sefalet içinde geçirdi.

WHİTMAN, Walt: 1819 da New York civarında West Hill kasabasında doğdu, 1892 de Pensylvania'nın Camden şehrinde öldü. Ondokuzuncu Yüzyıl dünya şiirinin günümüze de tesir etmiş olan en büyük zirvelerinden biridir. Bâzı tenkitçilere göre, modern Amerikan şiiri, dilimize de çevrilmiş

ve çok sevilmiş olan Walt Whitman ile doğmuştur. Dört yaşına kadar ailesiyle Long-Island'da, çiftlikte yaşamış, sonra Brooklyn'e göç etmişlerdir. Burada on iki yıl kalmışlardır. Babası, yaptığı binaları satmakla geçinen bir inşaat ustasıydı. Oğlunu fazla okutamadı, ilkokuldan sonra ilk önce bir avukatın, sonra bir doktorun yanına uşak verdi. Daha sonra genç Whitman bir matbaaya çırak girdi. Burada, on beş yaşında Walter Scott'un romanlarına merak sardı. İçinde okumıya karşı derin bir susuzluk vardı. İnsan ruhları üzerinde yaptığı büyük telkinlerle yalnız kendi memleketini değil, bütün medeniyet dünyasını saracak olan şair Walt Whitman böylelikle doğmuş oluyordu. Şiirlerini kendi kurduğu küçük bir matbaada el tezgâhında bastı ve köşe başlarında bağıra bağıra kendi sattı. Yurttaşları onda bir peygamber, bir işçi ve bir filozof şahsiyeti gördüler ki yalan değildir. O, insanları, en geniş bir demokrasi anlayışı içinde, ana tabiatın her türlü nimetlerinden hakkiyle faydalanan hür varlıklar olarak görmek istiyordu. Şiirlerinde bu coşkun hayatın türküsünü çağırdı. İnsanlara iyimserlik, yaşama gücü aşıladı. Bugün de kuvvetini muhafaza ediyor.

İÇİNDEKİLER

Birkaç Söz	5
APOLLİNAİRE (Guillaume)	7
ARAGON (Louis)	8
AUDEN (Wystan Hugh)	14
BENNETT (Gwendolyn)	16
CROS (Charles)	17
ELUARD (Paul)	19
GUİLLON (Nicolas)	28
HUGHES (Langston)	29
LORCA (Federico Garcia)	32
MACLEİSH (Archibald)	34
MALLARME (Stéphane)	36
MASEFİELD (John)	38
POE (Edgar Allan)	39
PREVERT (Jacques)	42
SOUPAULT (Philippe)	49
SUPERVİELLE (Jules)	52
VALERY (Paul)	55
VERDET (André)	56
VERLAINE (Paul)	58
WHITMAN (Walt)	60
Biyografiler	63

YEDİTEPE

ON BEŞ GÜNLÜK FİKİR
VE SANAT GAZETESİ

Sahibi : HÜSAMETTİN BOZOK

*

Y E D İ T E P E
E D E B İ Y A T
T İ Y A T R O
S İ N E M A
M U S İ K İ
R E S İ M

Sanat aktüalitesini akından takibeder, tahlil ve tenkitleriyle okuyucularına bildirir.

Fiyatı 30 kuruş, yıllık abonesi 720, altı aylık 360 kuruştur. İstiyenlere örnek sayı gönderilir.

POSTA KUTUSU 77,
İSTANBUL

KAPAK : SANAT BASIMEVİ

Fiyatı 100 kuru